

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO 2023

Najważniejsze zmiany

Marcin Dziurda

Wolters Kluwer

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO 2023

Najważniejsze zmiany

Marcin Dziurda

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2023

Stan prawny na 1 grudnia 2023 r.

Wydawca

Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący

Joanna Otówek

Opracowanie redakcyjne

Anna Poptawska

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8358-343-3

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	11
Rozdział I	
Postępowanie rozpoznawcze	15
1. Pełnomocnictwo procesowe po nowemu	15
1.1. Uwagi wstępne	15
1.2. Umocowanie do wniesienia skargi kasacyjnej	16
1.3. Zakres uprawnień pełnomocnika z urzędu	18
1.4. Kwestie intertemporalne	21
1.5. Pełnomocnik do doręczeń	23
1.6. Skarga na przewlekłość postępowania rozpoznawana przez Sąd Najwyższy	25
2. Nowe zasady doręczeń w postępowaniu cywilnym, ze szczególnym uwzględnieniem doręczeń komorniczych – odpowiedzi na pytania	25
3. Zmiany w postępowaniu zażaleniowym	52
3.1. Uwagi wstępne	52
3.2. Zażalenia w świetle nowelizacji z 9.03.2023 r.	54
3.3. Zażalenia w świetle nowelizacji z 7.07.2023 r.	57
4. Zażalenie i postępowanie zabezpieczające po zmianach od 1.07.2023 r. – odpowiedzi na pytania	61
5. Skład sądu w drugiej instancji po nowelizacji z 7.07.2023 r.	70
5.1. Uwagi wstępne	70
5.2. Ukształtowanie się obecnego stanu prawnego	72

5.3. Cel wprowadzenia art. 367 ¹ k.p.c.	74
5.4. Skład sądu rozpoznającego apelację w obecnym stanie prawnym	76
5.5. Reguła intertemporalna	80
5.6. Wydawanie postanowień w toku postępowania apelacyjnego	81
5.7. Skład sądu rozpoznającego zażalenia w obecnym stanie prawnym	84
6. Nowe postępowanie odrębne z udziałem konsumentów – odpowiedzi na pytania	87
7. Koszty sądowe po zmianach	92
7.1. Uwagi wstępne	92
7.2. Skarga paulińska	92
7.3. Opłata od wniosku o uzasadnienie	94
7.4. Opłaty od zawezwania do próby ugodowej	97
7.5. Opłaty w sprawach z zakresu prawa pracy	99
7.6. Podwyższenie wynagrodzenia kuratorów procesowych o VAT	101

Rozdział II

Postępowanie egzekucyjne	103
1. Zmiany w postępowaniu egzekucyjnym wprowadzane przez nowelizację z 9.03.2023 r. – odpowiedzi na pytania ...	103
2. Nowy fundusz żelazny na pokrycie przyszłych należności alimentacyjnych	113
2.1. Uwagi wstępne	113
2.2. Zmiany wprowadzone od 1.07.2023 r.	114
2.3. Cel i skutki wprowadzenia funduszu żelaznego	115
2.4. Zakres zastosowania art. 1025 § 1 pkt 2 ¹ k.p.c.	116
2.5. Maksymalna wysokość funduszu żelaznego	117
2.6. Wykorzystanie funduszu żelaznego	118
2.7. Koszty postępowania egzekucyjnego; kwestie proceduralne	119
2.8. Egzekucja należności zasądzonych w postępowaniu karnym	120

3. Nowe regulacje dotyczące licytacji elektronicznej w postępowaniu egzekucyjnym po nowelizacji z 9.03.2023 r.	121
Rozdział III	
Zmiany wchodzące w życie 14.03.2024 r.	131
1. Rozprawy zdalne po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego	131
1.1. Uwagi wstępne	131
1.2. Rozprawy zdalne podczas epidemii COVID-19	132
1.3. Rozprawy zdalne w Kodeksie postępowania cywilnego	133
1.4. Zarządzenie przeprowadzenia rozprawy zdalnej	136
1.5. Rozprawy hybrydowe	137
1.6. Czynności procesowe przeprowadzane podczas posiedzenia zdalnego	138
1.7. Rozprawy zdalne na podstawie przepisów ustawy o COVID-19 a rozprawy zdalne z Kodeksu postępowania cywilnego	139
1.8. Szczególne zasady dotyczące przebiegu rozprawy zdalnej	140
2. Doręczenia przez portal informacyjny po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego w praktyce zawodowych pełnomocników	141
2.1. Uwagi wstępne	141
2.2. Przepisy covidowe	144
2.3. Zmiany dokonane przez nowelizację z 7.07.2023 r.	146
2.4. Zakres podmiotowy doręczeń przez portal	147
2.5. Obowiązek posiadania konta w portalu	148
2.6. Zakres przedmiotowy doręczeń przez portal	149
2.7. Kwestie procesowe	149
2.8. Organizacja portalu	151
Bibliografia	153

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Akty prawne

k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2023 r. poz. 1610 ze zm.)
k.k.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)
Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.)
nowelizacja z 4.07.2019 r.	– ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469)
nowelizacja z 9.03.2023 r.	– ustawa z 9.03.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 614)
nowelizacja z 7.07.2023 r.	– ustawa z 7.07.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1860)
p.u.s.p.	– ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 217 ze zm.)
u.d.r.p.g.	– ustawa z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1212)
u.e.l.	– ustawa z 24.09.2010 r. o ewidencji ludności (Dz.U. z 2022 r. poz. 1191 ze zm.)
u.k.k.	– ustawa z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1357 ze zm.)

u.k.s.	-	ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1691 ze zm.)
u.k.s.c.	-	ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1144 ze zm.)
u.s.n.p.s.	-	ustawa z 17.06.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z 2023 r. poz. 1725)
ustawa o COVID-19	-	ustawa z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1327 ze zm.)

2. Publikatory

OSNC	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNC-ZD	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNCP	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Pracy
OSNP	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych

3. Inne

CEIDG	-	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej

WPROWADZENIE

Jeszcze nie opadł kurz po zamieszanu, jakie powstało po wejściu w życie licznych zmian wprowadzonych do Kodeksu postępowania cywilnego przez niezwykle obszerną nowelizację z 4.07.2019 r.¹, a już ustawodawca dokonał dalszych, bardzo istotnych korekt przepisów regulujących postępowanie cywilne – zarówno rozpoznawcze, jak i egzekucyjne. W 2023 r. weszły w życie dwie bardzo istotne nowelizacje Kodeksu postępowania cywilnego.

Najpierw uchwalono ustawę z 9.03.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw², która co do zasady weszła w życie 1.07.2023 r., ale niektóre dokonane nią zmiany zaczęły obowiązywać już 15.04.2023 r.

Nowelizacja z 9.03.2023 r. w pierwszej kolejności miała na celu usunięcie błędów i luk, które stanowiły efekt zbyt szerokiej, nieprzemyślanej nowelizacji z 4.07.2019 r. Ustawodawca wycofał się z części wprowadzonych wówczas zmian. Niestety, w niektórych przypadkach tylko częściowo, co jeszcze bardziej skomplikowało stan prawny.

Poza tym w ramach nowelizacji z 9.03.2023 r. dokonano istotnych zmian w postępowaniu egzekucyjnym. Część z nich już spotkała się z krytyką, ponieważ wprowadzono do Kodeksu postępowania cywilnego insty-

¹ Ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469).

² Dz.U. poz. 614.

tucje zbędne, a nawet szkodliwe – jak np. przewidziana w dodanym art. 800¹ k.p.c. odmowa wszczęcia egzekucji.

Następnie została przyjęta ustawa z 7.07.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw³. Co do zasady weszła ona w życie 28.09.2023 r., ale najważniejsze zmiany (polegające na wprowadzeniu na stałe do Kodeksu postępowania cywilnego przepisów o rozprawach zdalnych i doręczeniach przez portal informacyjny) zaczną obowiązywać od 14.03.2024 r.

Jeżeli chodzi o zmiany obowiązujące już od 28.09.2023 r., wprowadzono zasadę jednoosobowego orzekania w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniowym. Ponadto obniżono niektóre opłaty sądowe oraz po raz kolejny dokonano zmian w przepisach o zażaleniach.

W ten sposób doszło do ukształtowania się – przynajmniej na pewien czas – nowego stanu prawnego obejmującego postępowanie cywilne. Niniejsza publikacja ma na celu przybliżenie najważniejszych dla praktyki zmian wprowadzonych w roku 2023.

Po pierwsze, zakres pełnomocnictwa procesowego rozszerzono na postępowanie kasacyjne, co w konsekwencji doprowadziło do poszerzenia zakresu obowiązków pełnomocników z urzędu. Wprowadzono także nową instytucję pełnomocnictwa do doręczeń, którego można udzielić każdej osobie fizycznej.

Po drugie, zmodyfikowano zasady doręczeń komorniczych, które mają zastosowanie w sytuacji, gdy pozwany będący osobą fizyczną nie odbiera odpisu pozwu mimo dwukrotnego awizowania. O ile pierwotna wersja regulacji w tym zakresie, wprowadzona w 2019 r., zdecydowanie uprzywilejowała pozwanych (także nielojalnych), o tyle dokonane w 2023 r. zmiany mają w pewnym zakresie wzmocnić pozycję powodów poprzez zwiększenie szansy do doręczenie odpisu pozwu.

³ Dz.U. poz. 1860.

Po trzecie, w 2023 r. po raz kolejny – i to w obydwu nowelizacjach – zmieniono przepisy o zażaleniu. Ustawodawca naprawił niektóre błędy popełnione w 2019 r., m.in. co do reguł doręczania zaskarżalnych postanowień wydawanych na posiedzeniu niejawnym. Rozszerzył też zakres postanowień, na które przysługuje zażalenie. Na skutek jednak trzykrotnych głębokich zmian dokonanych w krótkim czasie zażalenie z jednego z najprostszych środków zaskarżenia stało się jednym z najbardziej skomplikowanych. Pełna, rzeczywista poprawa sytuacji wymagałaby powrotu do stanu prawnego sprzed 7.11.2019 r.

Po czwarte, odwrócono dotychczasową zasadę i przewidziano, że apelacja oraz zażalenie co do zasady rozpoznawane są w składzie jednoosobowym. Zmiana ta budzi poważne zastrzeżenia – i to w dwóch aspektach. Z jednej strony, rozpoznawanie środków odwoławczych w składzie kolegiальnym zapewniało stronom wyższe gwarancje. Z drugiej, nowe przepisy są niejasne i nieprecyzyjne – zwłaszcza gdy chodzi o zakres wyjątków od zasady rozpoznawania apelacji w składzie jednego sędziego. Najprawdopodobniej będą wymagały kolejnej ustawy naprawczej.

Po piąte, wprowadzono kolejne postępowanie odrębne w procesie – z udziałem konsumentów. Będą to, oprócz postępowania uproszczonego, jedno z najczęściej stosowanych przepisów o postępowaniu odrębnym, co zwiększa ich praktyczne znaczenie.

Po szóste, obniżono niektóre opłaty sądowe, w tym kontrowersyjną opłatę od wniosku o uzasadnienie postanowień formalnych oraz zarządzeń. To krok w dobrym kierunku, ale pozostałe zmiany ustawy o kosztach sądowych w postępowaniu cywilnym⁴ budzą wątpliwości, zwłaszcza gdy chodzi o opłaty w sprawach z zakresu prawa pracy.

Po siódme, wprowadzono istotne zmiany w postępowaniu egzekucyjnym. Do najważniejszych – a jednocześnie najbardziej kontrowersyjnych – należą nowe przepisy o egzekucji wyroku nakazującego publikację przeprosin, a także o tzw. funduszu żelaznym na poczet przyszłych

⁴ Ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1144 ze zm.).

należności kontrowersyjnych. Na wysoką ocenę zasługują natomiast przygotowane przez samorząd komorniczy zmiany w przepisach o li-cytacji elektronicznej.

I wreszcie po ósme, od 14.03.2024 r. do Kodeksu postępowania cywilnego zostają przeniesione (na stałe) regulacje o doręczeniach przez portal informacyjny oraz o rozprawach zdalnych. Dotychczas zawarte były w przepisach covidowych i miały charakter epizodyczny.

Regulacje dotyczące rozpraw zdalnych zostały przy okazji zmodyfikowane. Nie będą to w istocie rozprawy zdalne, lecz hybrydowe (osoby chcące uczestniczyć zdalnie będą musiały odpowiednio wcześniej zgłosić taki zamiar). Poza tym dodano przepisy regulujące postępowanie dowodowe na rozprawie zdalnej. Na uwagę zasługuje zwłaszcza to, że strona będzie mogła sprzeciwić się przesłuchaniu w tej formie świadka.

Bez większych zmian przeniesiono natomiast do Kodeksu postępowania cywilnego przepisy o doręczeniach przez portal informacyjny. Nadal będzie to miało charakter jednostronny – mimo postulatów samorządów prawniczych nie wprowadzono generalnej możliwości wnoszenia przez strony pism w formie elektronicznej.

Wszystkie te zmiany zostały szczegółowo opisane w niniejszej publikacji, także w formie odpowiedzi na konkretne pytania. E-book ma z założenia charakter praktyczny – ma pomóc w poruszaniu się w gąszczu nowych przepisów.

Rozdział I

POSTĘPOWANIE ROZPOZNAWCZE

1. Pełnomocnictwo procesowe po nowemu

1.1. Uwagi wstępne

Pełnomocnictwo procesowe to jedna z podstawowych instytucji uregulowanych w ustawie z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Dotyczące go przepisy rzadko ulegają modyfikacjom. Tymczasem nowelizacja z 9.03.2023 r. wprowadziła kilka istotnych zmian dotyczących pełnomocnictwa procesowego. Weszły one w życie 1.07.2023 r.

Najważniejsza zmiana polegała na tym, że zakresem ustawowego umocowania pełnomocnika procesowego z art. 91 pkt 1 k.p.c. objęto wniesienie skargi kasacyjnej (i udział w wywołanym jej wniesieniem postępowaniu przed Sądem Najwyższym). Pośrednio zwiększyło to również zakres obowiązków pełnomocników z urzędu. Co prawda nie działają oni na podstawie pełnomocnictwa procesowego, lecz postanowienia sądu albo referendarza sądowego oraz wyznaczenia przez organ samorządu adwokackiego albo radcowskiego, zgodnie jednak z art. 118 § 1 k.p.c. ustanowienie adwokata lub radcy prawnego przez sąd jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego.

Budzi wątpliwości, czy rozszerzony z dniem 1.07.2023 r. zakres umocowania pełnomocnika procesowego dotyczy pełnomocnictw udzielonych przed tą datą, a zwłaszcza czy rozszerzeniu uległy obowiązki ustanowionych przed tą datą pełnomocników z urzędu.